

Castell de Castellet damunt de l'embassament de Foix. Fotografia de Jordi Gironès

Geografia i medi natural

Castell construït al vessant penedesenc de la carena litoral que forma part de l'extrem sud-oest del conjunt muntanyós format per l'Ordal i el Garraf.

Per altra banda va ser construït a la vora del riu Foix en el lloc on s'obria camí entre muntanyes per desguassar a la propera Mediterrània. Actualment el castell es troba a l'entrada d'aigües de l'embassament de Foix, cosa que ajuda donar-li una bella imatge paisatgística.

La història

Inicialment anomenat de Sant Esteve, els dominis del castell eren situats a la marca del comtat de Barcelona i arribaven al mar. S'esmenta per primera vegada l'any 977, quan el comte Borrell II el va vendre a Unifred Amat, i

d'aquest va passar als seus descendents. El 1076 Rotland Bernat va vendre la meitat de la fortalesa al comte Ramon Berenguer I. Des del s. XII fins, com a mínim, al s. XIII, els Santmartí van tenir nombrosos drets al terme. Al mateix temps, entre els segles XII i XIV, els Castellet, que van ocupar càrrecs en l'administració reial i van tenir una important intervenció en la conquesta de la Catalunya Nova, van posseir el castell en rerefou. L'últim membre d'aquest llinatge va conservar el castell fou Blai de Castellet. Després de passar per diverses famílies, va arribar als Queralt, comtes de Santa Coloma, que el van tenir fins a l'abolició de les senyories al s. XIX, quan ja es trobava en estat ruïnós.

Entre els anys 1928 i 1929 el seu propietari, Josep de Peray i March, el va restaurar i refer de forma fantasiosa.

Dins el terme del castell, l'església apareix per primera vegada en un document dubtós

El castell vist des de llevant. Fotografia de Jordi Gironès

de l'any 1106. Les primeres notícies del tot certes es troben en una butlla del papa Eugeni III, del 1151, on menciona Sant Pere com a església subjecta a la canònica solsonina.

L'edifici

Del magnífic conjunt que presideix el pantà de Foix, cal destacar la torre mestra, l'element més antic, datat del s. XII. Té una alçària d'uns 15 m i un diàmetre interior de 5 m. Els murs, que tenen un gruix d'aproximadament 1,5 m, són fets amb carreus lleugerament rectangulars, ben arrenclerats. Algunes de les finestres que s'hi endevinen, acabades en arc de mig punt, són originals. Durant la restauració, es va refer del tot la porta, oberta al sud-est, es van reconstruir trossos de paret, i es va enlairar més la torre.

La resta de construccions ja són d'època posterior al romànic. A l'est destaca un mur impressionant, datat del s. XIV, acabat amb merlets i espitlleres rodones, que formava part d'un clos sobirà.

L'església

De l'edifici original, datat del s. XI però molt transformat posteriorment, es conserva la façana oest i part de la nord. La seva estructura consisteix en una nau coberta amb volta de canó i capçada, a l'est, per un absis semicircular, precedit d'un curt tram presbiteral. La porta, coronada per un arc de mig punt amb àmplies dovelles, s'obre a la

façana oest, on encara es conserven les traces de lesenes i plafons que devien correspondre a una decoració de tipus llombard. En aquesta façana, al s. XII avançat, es va afegir un atri o porxo d'entrada cobert amb volta de canó i amb dues obertures al mur sud i una al mur nord, acabades en arc de mig punt. L'aparell de l'atri, de carreus ben tallats i arrenclerats, contrasta amb l'aparell de l'església, fet amb petits carreus, també ben disposats.

Al Museu Lapidari de Vilafranca del Penedès es guarden dos capitells de marbre esculpits que provenen d'un dels sepulcres que es conservaven a l'església, datats de ben entrat el s. XIII. Tots dos tenen, a la part inferior, un astràgal de mitja canya, el tambor és ocupat per la decoració i a la part superior hi ha un àbac decorat amb tres daus a cada una de les cares del capitell. Un dels capitells s'ha decorat amb la figura d'una àguila dreta i amb les ales desplegadas; l'altre presenta motius vegetals (fulles llises, fruits no identificats i llengüetes treballades amb trepant), lligats als models clàssics provençals de la darrereria del s. XII.

Jordi Gironès i Vilardebò
setembre de 2008

